

PRÁVO

1. Hudební kontrasty jsou půvabné a vtipné

27.01.2022 Právo - Radmila Hrdinová

strana: 19 rubrika: Kultura

[Odkaz na originál](#)**Klíčová slova:** OSTRAVĚ (2); divadlo; moravskoslezské; Národní; OPERU; opery; ostravskéONDŘEJ HAVELKA UVEDE V PRAZE **OPERU** NASTUDOVANOU V **OSTRAVĚ** A PRÁVU O NÍ ŘEKL:

Komická opera Bílý pán aneb Těžko se dnes duchům straší skladatele Jaroslava Křičky vzbudila ve třicátých letech dvacátého století zájem v zahraničí. V krátkém čase ji uvedla Vratislav, Vídeň, Lipsko, Antverpy, Lublaň, Bern, Curych, Helsinky, stockholmský rozhlas a také Nové německé divadlo v Praze. U nás ji však i dnes téměř nikdo nezná.

O nápravu se pokusilo **Národní divadlo moravskoslezské** v **Ostravě**, v němž měla v roce 1932 českou premiéru druhá, revidovaná verze. Inscenaci nastudoval režisér Ondřej Havelka a ostravský soubor ji představení 7. února v pražském Národním divadle na festivalu Opera 2022.

- Byla i pro vás Křičkova opera objevem?

Přiznám se, že byla. Neznal jsem ji, protože se u nás devadesát let nehrála a neexistuje její nahrávka. Když mi ji poprvé na klavír přehrál hudební ředitel **ostravské opery**, dirigent Marek Šedivý, ještě jsem si o ní nedokázal udělat přesnou představu. Ale pak dirigent David Švec, který na rekonstrukci a hudebním nastudování Křičkovy opery odvedl obrovský kus práce, pořídil demonahrávku i se zpěvními party, a hlavně ve spolupráci s ostravským studiem Českého rozhlasu objevil nahrávku asi patnáctiminutové suity z této opery, která mě zaujala pozoruhodnou instrumentací orchestru.

- Čím je Křičkův Bílý pán hudebně zajímavý?

Je to ojedinělé dílo, které se pohybuje kdesi mezi operou, muzikálem, operetou a melodramem, s mluvenými dialogy i pasážemi přesně synchronizovanými s hudbou, v jehož hudebním jazyce se slévá velmi mnoho vlivů a odkazů. K charakteristice jednotlivých postav a prostředí Křička střídá různé žánry, od romantické opery ve stylu Verdiho, Čajkovského či Smetany přes operetu, lidovou píseň, dechovku až po nepominutelný vliv amerického jazzu, který okouznil Evropu ve dvacátých letech dvacátého století. K nám se ale dostával jen velmi pozvolna, takže bych v případě Křičkovy opery mluvil spíše o americké taneční hudbě než o jazzu, nicméně v ní najdeme stylizovaný foxtrot, onestep, charleston či black bottom. Právě hudební kontrasty jsou na opeře půvabné a vtipné, takže zaujme i diváka, který by třeba na klasickou operu nikdy nepřišel.

- Jazzem a taneční hudbou meziválečného období se zabýváte řadu let, pomohlo vám to v přístupu ke Křičkově opeře?

Určitě. Hlavní tíha hudebního nastudování opery spočívala pochopitelně na Davidu Švecovi, ale občas jsem se odvážil uplatnit i své zkušenosti s hudební praxí v této oblasti.

- Zmínil jste pozoruhodnou instrumentaci. Co všechno lze tedy v této opeře slyšet?

Klasické obsazení operního orchestru je obohaceno o saxofony, banjo, klavír, kontrafagot, ale je v ní také vichrostrój pro zvuk větru, dřevěná bedna pro zlověstné rány rozléhající se zámek anebo bicími nástroji napodobený zvuk parní lokomotivy. Pro scénu úředníků realitní kanceláře předepsal Křička dokonce zvuk psacích strojů s přesně rozepsanými údery na klávesy a zvonkem posuvníku.

- O čem vlastně opera pojednává?

Libreto vzniklo podle satirické povídky Oscara Wildea Strašidlo cantervillské, v níž jde o prodej zámku lorda Cantervilla se starobylym strašidlem americkému vyslanci Hiramovi B. Otisovi a jeho rodině. Libreto Křičkovy opery ale přesunulo příběh z viktoriánské Anglie na zámek Satalice, což je obec u Prahy, kde mimochodem žádný zámek není. Vznikl příběh, v němž se střetává americká pragmatická a materialistická civilizace s českým, trochu zaostalým venkovem, avšak upřímného srdce. Ladění příběhu připomíná atmosféru meziválečných filmů pro pamětníky, což je, jak doufám, i atmosféra, kterou navozuje naše inscenace a jež je daná jistou naivitou libreta. A protože Křičkova opera na rozdíl od Wildea akcentuje i milostné vzplanutí hraběte Jiřího ze Satalic k Elinor, dceři amerického vyslance Mr. Hollywooda, je zaděláno i na šťastný konec. Vše se nese v lehké nadsázce, protože český smysl pro humor je svou ironií blízky britskému.

- V opeře jsou i náznaky politické satiry, která je docela aktuální.

I tehdy se v politice děly věci nekalé. Ostatně hned v prvních replikách zazní slova o korupci, v příběhu jsou poslanci a exministři, kteří se pružně střídají ve svých křeslech, a řada dalších, nám dobře známých věcí. Nijak jsem na ně netlačil, protože to není nosná linie příběhu, ale myslím, že i lehce naivní politická satira může diváky pobavit.

- Po zhlédnutí ostravské premiéry mám pocit, že Kříčkova opera baví i její aktéry.

Zkoušení nás všechny moc těšilo a nic na tom nezměnila ani skutečnost, že do něho vstoupila covidová opatření a premiéra se místo na jaře konala až na podzim loňského roku. Pro většinu rolí máme skvělé dvojí obsazení, a to nejen hlavních, ale i menších rolí, které jsou i herecky velmi vděčné. Takže věřím, že se stejně jako my budou bavit i diváci.

- Čeká vás v blízké době další režie opery nebo činohry?

Letos ne. Loni jsem kromě Bílého pána režíroval ještě v essenském Aalto-Theatru ranou Mozartovu operu La finta giardiniera (Zahradnice z lásky), takže letos nechám divadlo chvíli dřímat a budu se naplno věnovat přípravě filmu na motivy knihy vzpomínek muzikanta Jiřího Traxlera Já nic, já muzikant. Podle ní jsme s Martinem Vačkářem uvedli v mé režii v roce 2015 inscenaci v pražském Národním divadle V rytmu swingu buší srdce mé. Ale původní myšlenka byla na film, k němuž se teď vracíme. Příští rok bych měl v Národním divadle v Brně režírovat Verdiho Falstaffa a ve Státní opeře v Praze Mascagniho operu Sedlák kavalír a Leoncavallovy Komedianty. Na obojí se těším.

Opera i inscenace připomínají atmosféru meziválečných filmů pro pamětníky

Foto: Ondřej Havelka dělí svůj zájem mezi jazz meziválečných let a operu.

Foto PRÁVO – Milan Malíček

ONDŘEJ HAVELKA UVEDE V PRAZE OPERU NASTUDOVANOU V OSTRAVĚ A PRÁVU O NÍ ŘEKL:

Hudební kontrasty jsou půvabné a vtipné

Radmila Hrdinová

Komická opera Bílý pán aneb Těžko se dnes duchům straší skladatele Jaroslava Křičky vzbudila ve třicátých letech dvacátého století zájem v zahraničí. V krátkém čase ji uvedla Vratislav, Vídeň, Lipsko, Antverpy, Lublaň, Bern, Curych, Helsinky, stockholmský rozhlas a také Nové německé divadlo v Praze. U nás ji však i dnes téměř nikdo nezná.

O nápravu se pokusilo Národní divadlo moravskoslezské v Ostravě, v němž měla v roce 1932 českou premiéru druhá, revidovaná verze. Inscenaci nastudoval režisér Ondřej Havelka a ostravský soubor ji představitel 7. února v pražském Národním divadle na festivalu Opera 2022.

■ **Byla i pro vás Křičkova opera objevem?**

Přiznám se, že byla. Neznal jsem ji, protože se u nás devadesát let nehrála a neexistuje její nahrávka. Když mi ji poprvé na klavír přehrál hudební ředitel ostravské opery, dirigent Marek Šedivý, ještě jsem si o ní nedokázal udělat přesnou představu. Ale pak dirigent David Švec, který na rekonstrukci a hudebním nastudování Křičkovy opery odvedl obrovský kus práce, pořídil demonahrávku i se zpěvními party, a hlavně ve spolupráci s ostravským studiem Českého rozhlasu objevil nahrávku asi patnáctiminutové suity z této opery, která mě zaujala pozoruhodnou instrumentací orchestru.

■ **Čím je Křičkův Bílý pán hudebně zajímavý?**

Je to ojedinělé dílo, které se pohybuje kdesi mezi operou, muzikálem, operetou a melodramem, s mluvenými dialogy i pasážemi přesně synchronizovanými s hudbou, v jehož hu-

debním jazyce se slévá velmi mnoho vlivů a odkazů. K charakteristice jednotlivých postav a prostředí Křička střídá různé žánry, od romantické opery ve stylu Verdiho, Čajkovského či Smetany přes operetu, lidovou píseň, dechovku až po nepominutelný vliv amerického jazzu, který okouzluje Evropu ve dvacátých letech dvacátého století.

Opera i inscenace připomínají atmosféru meziválečných filmů pro pamětníky

K nám se ale dostával jen velmi pozvolna, takže bych v případě Křičkovy opery mluvil spíše o americké taneční hudbě než o jazzu, nicméně v ní najdeme stylizovaný foxtrot, onestep, charleston či black bottom. Právě hudební kontrasty jsou na opeře půvabné a vtipné, takže zaujme i diváka, který by třeba na klasickou operu nikdy nepřišel.

■ **Jazzem a taneční hudbou meziválečného období se zabýváte řadu let, pomohlo vám to v přístupu ke Křičkově opeře?**

Určitě. Hlavní tíha hudebního nastudování opery spočívala pochopitelně na Davidu Švecovi, ale občas jsem se odvážil uplatnit i své zkušenosti s hudební praxí v této oblasti.

■ **Zmínili jste pozoruhodnou instrumentaci. Co všechno lze tedy v této opeře slyšet?**

Klasické obsazení operního orchestru je obohaceno o saxofony, banjo, klavír, kontrafagot, ale je v ní také vichrostrój pro zvuk větru, dřevěná bedna pro zlověstné rány rozléhající se zámekem anebo bicími nástroji

Foto PRÁVO – Milan Malibek

Ondřej Havelka dělí svůj zájem mezi jazz meziválečných let a operu.

napodobený zvuk parní lokomotivy.

Pro scénu úředníků realitní kanceláře předepsal Křička dokonce zvuk psacích strojů s přesně rozepsanými údery na klávesy a zvonkem posuvníku.

■ **O čem vlastně opera pojednává?**

Libreto vzniklo podle satirické povídky Oscara Wildea Strážník cantervillské, v níž jde o prodej zámku lorda Cantervilla se starobylým strašidlem americkému vyslanci Hi-

ramovi B. Otisovi a jeho rodině. Libreto Křičkovy opery ale přešunulo příběh z viktoriánské Anglie na zámek Satalice, což je obec u Prahy, kde mimochodem žádný zámek není.

Vznikl příběh, v němž se střetává americká pragmatičká a materialistická civilizace s českým, trochu zaostalým venkovem, avšak upřímného srdce. Ladění příběhu připomíná atmosféru meziválečných filmů pro pamětníky, což je, jak doufám, i atmosféra, kterou na-

vozuje naše inscenace a jež je daná jistou naivitou libreta.

A protože Křičkova opera na rozdíl od Wildea akcentuje i milostné vzplanutí hraběte Jiřího ze Satalic k Elinor, dceři amerického vyslance Mr. Hollywoda, je zaděláno i na šťastný konec. Vše se nese v lehké nadsázce, protože český smysl pro humor je svou ironií blízký britskému.

■ **V opeře jsou i náznaky politické satiry, která je docela aktuální.**

I tehdy se v politice děly věci

nekalé. Ostatně hned v prvních replikách zazní slova o korupci, v příběhu jsou poslanci a exministři, kteří se pružně střídají ve svých křeslech, a řada dalších, nám dobře známých věcí. Nijak jsem na ně netlačil, protože to není nosná linie příběhu, ale myslím, že i lehce naivní politická satira může diváky pobavit.

■ **Po zhlédnutí ostravské premiéry mám pocit, že Křičkova opera baví i její aktéry.**

Zkoušení nás všechny moc těšilo a nic na tom nezměnila ani skutečnost, že do něho vstoupila covidová opatření a premiéra se místo na jaře konala až na podzim loňského roku.

Pro většinu rolí máme skvělé dvojí obsazení, a to nejen hlavních, ale i menších rolí, které jsou i herecky velmi vděčné. Takže věřím, že se stejně jako my budou bavit i diváci.

■ **Čeká vás v blízké době další režie opery nebo činohry?**

Letos ne. Loni jsem kromě Bílého pána režiroval ještě v esenském Aalto-Theatru ranou Mozartovu operu La finta giardiniera (Zahradnice z lásky), takže letos nechám divadlo chvíli dřímat a budu se naplno věnovat přípravě filmu na motivy knihy vzpomínek muzikanta Jiřího Traxlera Já nic, já muzikant. Podle ní jsme s Martinem Vačkářem uvedli v mé režii v roce 2015 inscenaci v pražském Národním divadle V rytmu swingu buší srdce mé. Ale původní myšlenka byla na film, k němuž se teď vracím.

Příští rok bych měl v Národním divadle v Brně režirovat Verdiho Falstaffa a ve Státní opeře v Praze Mascagniho operu Sedlák kavaleri a Leoncavallovy Komedianty. Na obojí se těším.

« zpět na začátek